

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Ondřeje Mráky a JUDr. Jakuba Camrdu v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Městský soud v Praze**, se sídlem Hybernská 18, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 8. 2015, č. j. 15 A 74/2015 - 24,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost proti výrokům II. a III. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 8. 2015, č. j. 15 A 74/2015 - 24, **se odmítá.**
- II.** Kasační stížnost proti výroku I. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 8. 2015, č. j. 15 A 74/2015 - 24, **se zamítá.**
- III.** Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se v řízení vedeném před Krajským soudem v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) domáhá ochrany před nezákonným zásahem žalovaného, přičemž navrhuje, aby krajský soud vyslovil, že se předsedovi žalovaného „*zákazuje pokračovat v porušování stěžovatelova práva na řádné doručení písemnosti soudu a racionální styk se soudem*“, a aby bylo přikázáno obnovení stavu před zásahem, který stále trvá. Stěžovatel se žalobou rovněž domáhá nařízení dvou předběžných opatření. Prvním z nich má být České poště do doby rozhodnutí krajského soudu přikázáno, aby se zdržela vracení jakékoli soudní písemnosti vypravené žalovaným, která je určena stěžovateli, na stěžovatelem uvedenou adresu v době před uplynutím deseti kalendářních dnů od přípravení k vyzvednutí. Druhým z nich se stěžovatel domáhá, aby bylo Ministerstvu spravedlnosti a předsedovi žalovaného přikázáno, aby do doby rozhodnutí krajského soudu okamžitě zastavili tisk, distribuci a používání obálky se zeleným pruhem typu III, anebo aby provedli takové opatření, že na obálkách pro doručování písemností fyzickým osobám nebude dán poště viditelný pokyn „neukládat“.

Stěžovatel se v žalobě současně domáhal, aby byl osvobozen od soudních poplatků za žalobu a za návrhy na nařízení předběžných opatření.

Krajský soud usnesením ze dne 5. 8. 2015, č. j. 15 A 74/2015 - 24, ve výroku I. rozhodl o tom, že se stěžovateli nepřiznává osvobození od soudních poplatků, přičemž jej vyzval ve výroku II. k zaplacení soudního poplatku za žalobu ve výši 2000 Kč a ve výroku III. k zaplacení soudních poplatků za dva návrhy na nařízení předběžných opatření ve výši 2000 Kč. V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že vlastní prohlášení stěžovatele o majetkových poměrech je neurčité a neúplné. Proto zaslal stěžovateli k vyplnění formulář č. 058 o. s. ř. – potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, včetně podrobných pokynů, jak majetkové poměry doložit. Stěžovatel však uvedené potvrzení nevyplnil v souladu s danými pokyny a zaslal soudu své vlastní prohlášení, aniž by doložil skutečnosti rozhodné pro prokázání nedostatku prostředků. Tvzení stěžovatele, které uvedl ve svém prohlášení, krajský soud posoudil jako nevěrohodná, neúplná a nekompletní a dospěl k závěru, že stěžovatel neunesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní.

Stěžovatel podal proti shora označenému usnesení krajského soudu kasační stížnost, kterou se domáhá jeho zrušení. Stěžovatel uvedl značný okruh námitek, z nichž některé jsou obtížně srozumitelné, některé se pak nevztahují k nyní projednávané věci. Nejvyšší správní soud poznamenává, že nepřihlížel k tvrzením stěžovatele, která jsou pro posouzení věci irelevantní. Z obsahu kasační stížnosti pak Nejvyšší správní soud dovodil následující k věci se vztahující námítky. Stěžovatel namítl, že není patrné, od kterých poplatků krajský soud stěžovatele neosvobodil, dále že krajský soud v rozporu se zákonem překročil rozsah žádosti o osvobození od soudních poplatků, neodůvodnil zaslání potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, jež není „*předepsáno zákonem*“. Stěžovatel dále uvedl, že o žádosti o osvobození od soudních poplatků měl dle stěžovatele rozhodnout předseda senátu, nicméně rozhodl o něm celý senát. Stěžovatel rovněž namítl, že krajský soud ignoroval čestné prohlášení stěžovatele o jeho majetku. Závěry krajského soudu o nevěrohodnosti a neúplnosti stěžovatelových tvrzení o majetkových poměrech označil za iracionální. Stěžovatel v kasační stížnosti nesouhlasí s hodnocením tvrzení týkajících se jeho majetkových poměrů krajským soudem, nesouhlasí ani s délkou lhůty, kterou krajský soud v napadeném usnesení stanovil pro zaplacení soudních poplatků. Stěžovatel také namítl, že „*je absolutní zřvolnost, pokud KS nedbá*“ aktuálního prohlášení o majetkových poměrech učiněného k datu 9. 7. 2015, ve kterém stěžovatel pravdivě uvedl, že neměl žádné příjmy.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení [§ 106 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud nejprve konstatuje, že námitkou směřující proti délce lhůty stanovené krajským soudem pro zaplacení soudních poplatků stěžovatel kasační stížností napadá výroky II. a III. usnesení krajského soudu, tj. výzvy k zaplacení soudního poplatku. Výzva soudu k zaplacení soudního poplatku je ovšem rozhodnutím, jímž se upravuje vedení řízení, a kasační stížnost proti této výzvě je podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřípustná (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 - 47). Nejvyšší správní soud

pokračování

proto kasační stížnost stěžovatele proti výrokům II. a III. usnesení krajského soudu pro její nepřipustnost ve smyslu § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 120 s. ř. s. odmítl.

Dále se Nejvyšší správní soud zabýval kasační stížností v rozsahu, ve kterém stěžovatel napadá výrok I. usnesení krajského soudu, kterým mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud přitom nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti, neboť žádost o osvobození od soudních poplatků není svojí povahou návrhem na zahájení řízení ve věci samé ani nepatří mezi jiné zpoplatněné návrhy či úkony vyjmenované v zákoně o soudních poplatcích; jedná se o procesní návrh podaný v probíhajícím řízení o žalobě, které je zpoplatněno a za něž má být poplatek vybrán. „Řízení“ o této žádosti tak není spojeno s další poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, dostupné na www.nssoud.cz).

Zdejší soud také dodává, že i když stěžovatel své kasační námitky nepodřadil pod žádný ze zákonem stanovených důvodů, připadají podle obsahu kasační stížnosti v úvahu kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), c) a d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud přitom vychází ze své konstantní judikatury, podle které *„pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učíní nepřesně“* (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publ. pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost proti výroku I. usnesení krajského soudu v mezích uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou stěžovatele, ve které uvedl: *„Pokud procesní řád vyjadřuje, že osvobodit zcela může soud pouze výjimečně, tak zákon nepočítá s osvobozením jen „celkově“ – žádný soud nesmí překročit rozsah návrhu, už vůbec ne v rozporu s procesní normou.“* Z citované námitky nelze s určitostí seznat, jak ji stěžovatel zamýšlel, nicméně lze konstatovat, že se týká interpretace § 36 odst. 3 s. ř. s. a konstrukce institutu osvobození od soudních poplatků. K uvedenému se již Nejvyšší správní soud několikrát vyjádřil v předchozích řízeních vedených se stěžovatelem (srov. například rozsudky zdejšího soudu ze dne 12. 2. 2015, č. j. 4 As 11/2015 - 20, nebo ze dne 19. 2. 2014, č. j. 4 As 17/2015 - 22). Zdejší soud ve vztahu k mechanismu osvobození od soudních poplatků opětovně sděluje, že soudní řád správní v § 36 odst. 3 vychází z předpokladu, že pokud (i) účastník požádá o osvobození, (ii) jeho návrh není zjevně neúspěšný a (iii) doloží nedostatek příjmů, může ho soud zpravidla zčásti osvobodit od soudních poplatků vybíraných podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění

pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). Pro přiznání úplného osvobození od soudních poplatků je přitom nutné, aby zde navíc existovaly zvláště závažné důvody. Slovo „může“ v § 36 odst. 3 s. ř. s. dává soudu určitý (judikaturou soudů včetně rozhodnutí Ústavního soudu omezený) prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, není na místě osvobození od soudních poplatků nepřiznat. Soudy tedy svévolně nemoderují výši poplatků, nýbrž mohou v odůvodněných případech při splnění zákonných podmínek na žádost osvobodit účastníky řízení částečně nebo zcela od soudních poplatků, popř. toto osvobození odeprít. Je přitom logické a plyne z povahy věci, že v případě individuálně přiznávaného osvobození od soudních poplatků může být účastník osvobozen od konkrétního poplatku vybíraného v konkrétním řízení, přičemž osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na případné řízení o kasační stížnosti jako opravném prostředku (§ 36 odst. 3 *in fine* s. ř. s.). Je obtížně představitelné, jakým způsobem by soud mohl v rozporu s právními předpisy překročit rozsah žádosti účastníka o osvobození od soudních poplatků, popř. že by účastníka osvobodil od poplatků za úkony, u kterých tak vůbec nežádal.

Shora citovanou námitku stěžovatele proto Nejvyšší správní soud shledal nedůvodnou.

K námitce stěžovatele, že není patrné, od kterých poplatků jej krajský soud neosvobodil, Nejvyšší správní soud k výše uvedené argumentaci doplňuje, že krajský soud postupoval v souladu s požadavky právních předpisů, když ve výroku I. napadeného usnesení rozhodl, že se stěžovateli nepřiznává osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Ve výroku II. napadeného usnesení pak stěžovatele vyzval k úhradě soudního poplatku za žalobu ve výši 2000 Kč a ve výroku III. napadeného usnesení k úhradě poplatků za dva návrhy na nařízení předběžných opatření v celkové výši 2000 Kč. V odůvodnění napadeného usnesení pak krajský soud určitě a srozumitelně vyložil, z jakého důvodu nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků, a které poplatky je stěžovatel povinen uhradit. Rovněž tato námitka stěžovatele je tedy nedůvodná.

Další námitky stěžovatele směřují proti právnímu hodnocení krajského soudu a jeho zdůvodnění neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního ve vztahu k majetkovým poměrům (tedy nesplnění jedné ze shora uvedených podmínek přiznání osvobození od soudních poplatků). K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že se ztotožňuje s argumentací krajského soudu, podle které je účastník povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení jeho žádosti. Z konstantní judikatury zdejšího soudu vyplývá, že důkazní břemeno leží právě na účastníkovi, který je povinen hodnověrným způsobem prokázat své majetkové a sociální poměry (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2014, č. j. 7 As 177/2014 – 17). Pro úplnost Nejvyšší správní soud opakovaně uvádí, že pokud chce být účastník ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, ale současně musí i takové tvrzení prokázat (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54). Soud uvedené nezjišťuje a ani nemůže zjišťovat z úřední povinnosti, neboť se zde neuplatňuje vyšetřovací zásada (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Afs 343/2004 - 50). Obdobně se Nejvyšší správní soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, podle kterého platí: „*Účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplýne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.*“ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 - 51, dále vyplývá: „*Nedoloží-li účastník řízení své, byť i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.*“

pokračování

Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení přesvědčivě a obsáhle vyložil, z jakého důvodu učinil závěr o neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního stěžovatelem. Krajský soud především uvedl, že v písemnosti ze dne 18. 6. 2015, č. j. 15 A 74/2015 - 19, podrobně stěžovatele poučil, jak má prohlášení prokazující majetkové poměry vyplnit. Stěžovatel však tyto pokyny nerespektoval, přičemž jeho tvrzení uvedená v jeho prohlášení ze dne 9. 7. 2015 byla nevěrohodná a neúplná. Krajský soud rozvedl, že je nepravděpodobné, aby stěžovatel neměl, byť třeba minimální, příjem či alespoň nedisponoval omezenými prostředky. Poukázal na vlastní prohlášení stěžovatele v žalobě (podané v lednu 2015), kde stěžovatel uvedl, že mezi jeho běžné výdaje patří výdaje na výživu, tisk, jízdné, papír, poštovné, DPH. Mezi informacemi poskytnutými stěžovatelem v lednu 2015 a červenci 2015 jsou zásadní rozdíly. Krajský soud poznamenal, že při hodnocení stěžovatelových tvrzení si byl plně vědom tzv. negativní důkazní teorie. Krajský soud porovnal tvrzení stěžovatele z ledna 2015 o tom, že jeho nezdanitelný měsíční příjem přesahuje částku 3000 Kč a pobírá dávku v hmotné nouzi, tj. příspěvek na živobytí. Následně však stěžovatel uvedl, že žádné dávky v hmotné nouzi nepobírá. Skutečnost, na základě které stěžovatel již není příjemcem dávky v hmotné nouzi a s tím související okolnosti, označil krajský soud za potřebné k posouzení osvobození od soudních poplatků. Krajský soud rovněž poukázal na neúplnost údajů týkajících se dluhů stěžovatele, u kterých v lednu 2015 stěžovatel uváděl, že dosahují řádu několika desetitisíců, zatímco následně uvedl údaj o bezdlužnosti. Krajský soud v rámci posouzení majetkových poměrů uvedl: „Nelze totiž připustit, aby u žalobce, který se v důsledku svého svobodného rozhodnutí rozhodne vést s jím zvoleným žalovaným soudní spor a zároveň chce přenést náklady takového sporu na Českou republiku ve formě osvobození od soudního poplatku, a u něhož zároveň došlo k zániku jeho dluhů, nebylo zkoumáno, následkem čeho došlo k zániku těchto dluhů. Bez uvedení relevantních skutečností ze strany žalobce nelze bez dalšího vyloučit, že žalobce měl nebo v mezidobí získal či mohl získat finanční prostředky, z nichž byl následně schopen uhradit veškeré své dluhy. [...] bylo by v takové situaci neúnosné, aby stát nesl veškeré náklady probíhajícího soudního řízení bez příslušné participace žalobce ve formě úbrady soudních poplatků.“ Jak již bylo uvedeno výše, krajský soud zdůraznil, že meritorně nehodnotil majetkové poměry stěžovatele, který mu k tomu neposkytl dostatek rozhodných podkladů. K uvedenému Nejvyšší správní soud konstatuje, že se ztotožňuje s hodnocením provedeným krajským soudem. Toto je logické a pro projednávanou věc dostatečné.

Nejvyšší správní soud tedy nemůže přisvědčit námitce stěžovatele, že krajský soud ignoroval jeho prohlášení o majetkových poměrech, které mělo prokázat výši stěžovatelových příjmů, ani dalším námitkám směřujícím proti hodnocení krajského soudu týkajícího se neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního stěžovatelem.

K námitce stěžovatele, že o žádosti o osvobození od soudních poplatků měl rozhodnout předseda senátu, nicméně rozhodl o něm celý senát, Nejvyšší správní soud sděluje následující. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. rozhoduje o žádosti o osvobození od soudních poplatků usnesením předseda senátu. Krajský soud o žádosti stěžovatele sice rozhodoval v senátě, ovšem tato skutečnost ani nemůže mít za následek zmatečnost řízení před soudem spočívající v nesprávném obsazení soudu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Závěry uvedené v citovaném rozhodnutí lze aplikovat i na nyní projednávanou věc. Podstatné přitom je, že postupem krajského soudu ani nemohl být podle ustálené judikatury stěžovatel nijak zkrácen na svých veřejných subjektivních právech, neboť o jeho žádosti rozhodoval senát krajského soudu, což znamená, že vedle předsedkyně senátu rozhodovali také další dva soudci senátu. Rovněž tuto námitku tedy shledal Nejvyšší správní soud nedůvodnou.

Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost proti výroku I. usnesení krajského soudu není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů důvodně vynaložených v řízení o kasační stížnosti, z obsahu spisu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 30. října 2015

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu